

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 8.5.2025
Sayı: 1203

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10/2708

19 Mart 2025 sonrası ülkemizde gençlerin protesto hakkı ve ifade özgürlüğünün engellenmesi ile gençlere yönelik kötü muamelelerin araştırılması amacıyla ekte sunulan gerekçelerle Anayasanın 98, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Aysu BANKOĞLU
Bartın Milletvekili

Turan Zaskın ÖTER
İstanbul Mu.

Süleyman BÜLBÜL
Aydın Mu.

Nail CİLER
Kocaeli Mu.

Semra DİNÇER
Ankara Mu.

SERİF ARPACI
Denizli Mu.

Mehmet GÖZELMANŞUR
Hatay Mu.

GİZEM ÖZERAN
Muğla Mu.

Namık TAN
İstanbul Mu.

MURAT BAKAN
İZMİR MU
Makam

Servet MULLAOGLU
Hatay Mu.

Mehmet ARSLAN
Gaziantep Mu.

GEREKÇE

Anayasamızda güvence altına alınmış temel haklardan biri olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, bireylerin düşüncelerini topluca ifade edebilmesinin en etkili yolu olarak, demokratik bir hukuk devletinde toplumsal hayatın ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Anayasamızda yer alan bir diğer temel haklardan ifade özgürlüğüyle bağlantılı olarak, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, yurttaşların başkalarının düşüncelerini öğrenebilmesi, benimsediği görüş ve kanaatler nedeniyle kınanmaması ve bu düşüncelerini başkalarıyla birlikte yasal yollarla ifade edebilme hakkı olarak nitelenmektedir. 19 Mart 2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınması ve akabinde tutuklanması sonrası İstanbul başta olmak üzere birçok kentte çeşitli miting, gösteri ve protestolar düzenlenmiştir. Bu etkinliklerde başta gençler olmak üzere protestoculara yönelik protestolar sırasında orantısız güç kullanımı ile sonrasında gözaltı ve tutuklama gibi ağır cezai tedbirlerin uygulanması, kamuoyunda Anayasal ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının engellendiğine yönelik algıyı güçlendirmiştir. İşbu araştırma önergesiyle 19 Mart 2025 itibariyle yaşanan orantısız şiddet başta olmak üzere bahsi geçen hakların engellenmesine yönelik girişimlerin ve gençlere yönelik kötü muamelelerin araştırılması amaçlanmaktadır.

19 Mart 2025 itibariyle Türkiye'nin dört bir yanında yüz binlerce genç, kesintisiz devam eden protesto gösterilerine katılarak seslerini duyurmaya çalışmaktadır. Valiliklerin ilan ettiği toplanma ve gösteri yasaklarına ve toplu taşıma hizmetleri başta olmak üzere ulaşımda uygulanan kısıtlamalara rağmen gençler sokağa çıkarak demokratik tepkilerini dile getirmekte kararlılık sergilemiştir. Kamu otoritelerinin yasakları kamuoyunda ve basında, iç hukukumuz yanı sıra, Türkiye'nin taraf olduğu 4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'de (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi-AİHS) yer alan "ifade özgürlüğü" başlıklı 10. Maddesinin "*Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir.*" hükmü ile 11. Maddesinin "*Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.*" hükmünün engellendiğine yönelik tartışmalara neden olmuştur. Protestolarda herhangi bir mukavemet yaşanmadığı gibi yine gösterilerde şiddet ve kamu güvenliğini tehdit eden herhangi bir olayın yaşanmadığı da basına yansıyan haberlerden anlaşılmaktadır. Yine protestoları düzenleyen ve katılım gösteren siyasi partiler ile demokratik kitle örgütlerinin bu yönde herhangi bir çağrısı, talebi vb. olmamış; aksine sıklıkla barışçıl eylem vurgusu dile getirilmiştir.

27 Mart 2025 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından açıklamada protestolar nedeniyle 1.879 kişinin gözaltına alındığı ve 260 kişinin tutuklandığını belirtilmiştir. Bu sayının Nisan ayı içinde Ekrem İmamoğlu'nun Cumhurbaşkanlığı adaylığı için imza kampanyaları ile artan protestolarla doğru orantılı olarak daha da artmıştır. Protestolar esnasında gençlere yönelik kötü muamele ile orantısız şiddet kullanıldığına dair çok sayıda şikayet, suç duyurusu ve sosyal medya paylaşımları yapılmıştır. Barışçıl eylem yapması nedeniyle copla sert müdahale, tazyikli su, yakın mesafe ve yoğun biber gazı uygulamalarına maruz kalan birçok kişi, yine orantısız şiddetle gözaltına alınma sürecinde saatlerce ters kelepçeyle uygulanarak yerde yüzüstü bekletilmiştir. Haberlerde ve sosyal medyada paylaşımlarında küfür, hakaret, cinsel taciz ve şiddete uğrayan kişilerin çok sayıda görüntüsü yer almıştır. Gözaltına alınan kişilerin yine Emniyet müdürlüklerinde aç ve susuz şekilde saatlerce bekletildiği, darp raporu almalarının fiili olarak engellendiği yönünde resmi birimlere çok sayıda şikayet edilmiş ve sosyal medyada avukatları aracılığıyla paylaşımlar yapılmıştır.

Tutuklama kararı neticesinde özellikle gençlerin cezaevlerinde kötü koşullarda tutulduğu, çeşitli hastalık ve rahatsızlıklarına rağmen sağlık hizmetlerine ulaşımın kasıtlı olarak engellendiği, bu kişilerin mahkeme kararıyla ceza alsa dahi yatarının olmadığı bir suçtan cezaevinde tutuklanmasının hukuki değil, bilinçli ve siyasi bir tercih olduğu yine kamuoyunda tartışılmıştır. Bu yönde üniversite öğrencisi Esila Ayık'ın kronik böbrek ve kalp hastası olmasına rağmen hukuksuz bir şekilde cezaevinde tutulması nedeniyle resmi makamların yanı sıra TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na da çok sayıda başvuru yapılmıştır.

Kaçma veya delil karartma şüphesi bulunmayan, katalog suçlardan yargılanmayan, sabit ikametli kişilerin siyasi otoriteler aracılığıyla bu muamelelere maruz kalması bahsi geçen Anayasal hakların ihlali ve engellendiği yönündeki algıyı güçlendirmektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin tutuklama nedeniyle tıpkı diğer temel hakları gibi eğitim haklarının da bilinçli olarak engellendiği görülmektedir. Zira birçok öğrenci sınavlarına giremediği gibi, eğitim faaliyetlerine katılamamıştır. Protestolara katılan yüz binlerce kişi gibi öğrenciler de telafisi zor maddi ve manevi kayıplar yaşamıştır. Kötü muamele ve şiddetin yanı sıra protestoların engellenmesi, ülkemizdeki çoğulcu demokrasi anlayışına, milli egemenlik, seçme ve seçilme hakkına yönelik tarihsel kazanımlarımıza da zarar vermektedir. Bu nedenle çoğulcu demokrasiye uygun bir şekilde gençler başta olmak üzere yüz binlerce vatandaşımızın ifade özgürlüğü ile barışçıl protesto hakkını kullanması neticesinde yaşadığı kötü muamele, orantısız şiddetin Meclis bünyesinde kurulacak olan bir araştırma komisyonu kurularak tüm boyutlarıyla araştırılması ve temel hakların kullanımının önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.

1203 Sey 14

[illegible]